THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., Ltd. —

251-253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

די היינטיגע פאר־קאנפערענץ

די אידישע קאנגרעס־בעוועגונג האט אויסגעהייבט איהר נשמה אין בליין א זכרון פון איהר אמאהליגער עקזיסטענץ איז נאך צו פיהלען, צו דיעזען שלום מוזען קומען אלע, וועלכע האבען איבערגעלעבט די קאנגרעס־בעוועגונג.

וואהרום אי זעם אזוי? וועלכע זעגען געוועזען די אורזאכען, וואס האבען איהר געבראכט צו דעם צושטאנד, איבער דעם איז שוין אויף דיעזען פלאץ פיעלע מאהל גערעדט געווארען. און מיר ווילען זיך ניט ווידערהאלען. אויף איין נייער ערשיינונג אין דער קאנגרעס־בעוועגונג איז אבער וועהרט אבצושטעלען זיך, ווייל דאס איז א פראגע פון גרויס וויכטיגקייט פאר די קאנאדער אידען. וועמענס פארשטעהער פערזאמלען זיך היינט אין אינזער שטאדט פאר א בעראטהונג וועגען די פראגען, וואס דאס היגע אידענטהום דארף פערענטפערען.

אין די פערהאנדלונגען, וועלכע זענען געפיהרט געווארען צווישען די פארשטעהער פון די פערשיעדענע קאנגרעס קאמיטעס מיט לואי מאר־שאל'ן, דעם רעפרעזענטאנט פון דער אמעריקען דזשואיש קאמיטעט האט דער לעצטער פערלאנגט, אז דער קאנגרעס, זאל אבגעלעגט ווערען ביז נאך דער מלחמה. ווייל דאן וועלען די פאליטישע הימלען שוין ניט זיין אזוי פערוזאלקענט. זוען לואי מארשאל האט דיעזע מיינונג ארויסגעזאגט איז אינ'ם ציוניסטישען לאגער געווארען א טומעל.

יעצט אבער טרעטען שוין אייך ארויס ציוניסטישע פיהרער מיט דער מיינונג, אז דער קאנגרעס דארף אבגעלעגט ווערען.

לואי מארשאל שרעקט זיך, אז אויפ'ן קאנגרעס, וועלכער זאל אויך צוזאמענקומען וועגען די מלחמה קומט נאך פאר, קען זיך נאך א דעלעגאט אריינכאפען מיט א שלעכט וואהרט די ציוניסטען ווידער זענען פאר'ן אבלעגען דעם קאנגרעס אויף א גינסטיגערען מאמענט, ווייל דאן שאלט מען וויסען וואס עס וועט ווערען מיט ארץ ישראל, אינטער דעמעלבען איינפלוס וועט זיין.

שרייבט דר. נ. סירקין אינ'ם "טאג" פונ'ם 30־טען יאנואר, אז די היפט נשמה פונ'ם קאנגרעס דארף זיין די פאדערונג פון א אידישער היים אין פאלעסטינע. און ווייל דאס איז יעצט מיט געבלען ארומגערינגלט, דארף דער קאנגרעס אבגעלעגט ווערען:

דער קאנגרעס דארף אבגעלעגט ווערען אויף א פאליטיש גינסטיגערען מאמענט, ווען די וועלט־לאגע וועט ווערען אין פארשטעהער אויב ניט היינט, דאן מארגען. און וועט דער קאנגרעס בעוועגונג זיך וויעדער אומקעהרען צו איהר אור־שפרינגליכער אידעע, צו דער פארדערונג פון א אידישער היים אין ארץ ישראל, וועט זי ווידער בעקומען די שעפערישע קראפט פון א אידעע, וועלכע וועט ארייננעהמען מעהר אינהאלט און פארב אין אלע אנדערע פאדערונגען און ערוואהרונגען אין צוזאמענהאנג מיט דער קאנגרעס־בעוועגונג.

א צווייטער ציניסמוס, דר. קאראלניק, זעהט סתם ניט איין די נויט־ווענדיגקייט. וואהרום מען דארף בכלל האבען א קאנגרעס, און וואס גר קען געבען. אזוי האבען זיך מזרח און מעריב צוזאמענגעטראפען, צוויי וועקסטרעמען בעגעגענט דער ציניסמוס דר. סירקין, און דער "יאהודי" לואי מארשאל, האבען זיך ענדליך פערשטאנען, און ביידע זענען יעצט גע־גען דעם קאנגרעס, געגען א קאנגרעס, וועלכער זאל גערופען ווערען וכל זמן מען קען נאך ביים פאלק געפינען אן אבקלאנג, נאר ערשט שפעטער, נאכדעם דער ערשטער וועט וויסען, וואס ארץ ישראל'ס גורל וועט זיין, און דער צווייטער וועט וויסען, צו דעמאקראטישע פאליטיק מעג איך אנגע־ריכטעט ווערען אינ'ם אידישען לעבען.

צווישען דיזען ביידע עקסטרעמען, שטעהט אבער דער ברייטער אידישער המון, שטעהן די אידישע פאלקס־מאסען, וועלכע זענען ניט קיין "יאהודים" און איך ניט קיין "פארטיי־לייט", און אינסטינקטיוו פיהלען זיי "אם לא עכשיו אימתי?" א אידישער קאנגרעס בעדייט פאר זיי ניט די דורכפיהרונג פון יענעם אדער צווייטען פינקט פון דער פארטיי־פראגאם. נאר דאס מאכען א סוף צו דער ביז יעצטיגער הפקרות, וועל־כע איז געווארען א תושב אויף דער אידישער גאס, דאס ארונטערווארפען די זעלבסטגעקרוינטע, און פון דער קאנגרעס־טריבונע צו פראקלאמירען אז אינ'ם אידישען לעבען, דארף אלעס געטהאן ווערען אויף א דעמאקראטי־שען אופן.

דער אידישער קאנגרעס בעדייטעט אן אינערליכע רעפארמע פונקט אזוי גוט ווי א פאליטישע דעמאנסטראציע, און דארום זענען ניטא קיינע ארגומענטען, וואהרום דער קאנגרעס זאל אבגעלעגט ווערען אויף אזא צייט, ווען עס וועלען שוין ניט זיין די מעגליכקייטען, צו ציהען אויף איהם דעם פאלקס־אויפמערקזאמקייט.

א אידישער קאנגרעס אין דער נאהענטער מעגליכער צוקונפט, דאס דארף זיין דער בעשלוס פונ'ם פאר־קאנפערענץ פונ'ם פאלקס־פערבאנד.

דער בעשלוס קען זיין פון גרויס וויכטיגקייט, ניט נאר פאר די קע־גנדער אידען, נאר אויך פאר די אידען פון די פעראייניגטע שטאאטען, ווייל אונטער דעם איינפלוס פונ'ם קענדער אידישען קאנגרעס, וועט אויך אמעריקאנער אידישען קאנגרעס צוגעאיילט ווערען.

א גרויסען פלאץ פון די פערהאנדלונגען דארף, אבגעגעבען ווערען דער אידישער עמיגראציאנס־פראגע, זי איז די וויכטיגסטע אין אינזער לעבען. און נאך דער מלחמה וועט זיך פאדערען א ריעזען־ארבייט, די אידישע עמיגראציאנס־ארבייט צו קענען ארגאניזירען. און בעצייטענס מוז מען זיך שוין נעהמען גרייטען צו דיעזער ריעזען־ארבייט.

עמיגראציאנס־ארבייט, דארף פערגעהמען א וויכטיגען פלאץ אינ'ם פאלקס־פערבאנד פון קאנאדער אידען. און מיר ווילען האפען, אז די דעלעגאטען וועלען פערשטעהן זיי ברענענד דיעזע פראגע איז פאר דער אידישער ציקונפט. און איהר בעהאנדלען מיט'ן גויטיגען ערנסט

דער פאר־קאנפערענץ דארף זיך אויך בעשעפטיגען מיט פארברענ־גען די אידען־פראגע'ן קענדער פארלאמענט. און אז דער לעצטער זאל אפיציעל אנגעהמען א רעזאלוציע וועגען אידישע רעכטע.

קיין ארגאניזאציע האט ניט אזא רעכט, אויפצוהייבען דיעזע פראגע פאר'ן פארלאמענט ווי א פאלקס־פערבאנד פון אלע אידישע שיכטען.

דער פאר־קאנפערענץ דארף אויך פערהאנדלען די שלום־פראגע און זעהן מיט אלע מעגליכקייטען צו שאפען איינינגקייט אינ'ם קאנאדער אידענטהום.

זאל דער פאלקס־פערבאנד פון זיין זייט, טהון אלעס פאר שלום, און זיין יענער צד וועט אלעס ניט וועלען קיין שלום, וועלען מיר דאן זיי־נינסטענס מיט א רוהיגען געוויסען, קענען ערקלעהרען פאר דער וועלט, אז מיר האבען ניט דאס קיינד צושניטען.

פיעלע וויכטיגע פראגען שטעהן פאר דער קליינער גרופע פערטרע־טער, וועלכע וועלען זיך היינט צוזייפזאמלען. פיעלעס הענגט אב פון דעם רעזולטאט פון די פערהאנדלונגען אויפ'ן פאר־קאנפערענץ. און מיר ווילען האפען, אז דער נויטיגער ערנסט וועט הערשען אויפ'ן פאר־קאנפערענץ און אלע פראגען, וועלכע וועלען פערהאנדלט ווערען.

דאס רוסישע אידענטהום*)

פון י. לעשטשינסקי

זיין עקאנאמישע עוואלוציאן, די מלחמה און די הילפס־פראבלעמען

3.

ווי האט זיך אפגערופען די מלחמה אויף דער, אנגעוויזענער אין פאריגען אר־טיקעל, עקאנאמישער עוואלוציאן פון דעם רוסישען אידענטהום?

אויף דער פראגע איז נויטיג צו ענט־פערען, אום מען זאל קענען ערקלעהרען און אויסטייטשען די הילפס־פראבלעמען בנוגע די אידישע פליכטלינגע

קודם וועלען מיר אנווייזען, אז אפילו אין די געגענדען, וואס זיינען גאנץ ווייט פון די מלחמה פלעצער פון וואנען מען איז ניט אנטלאפען און אויך ניט ארויסגעשיקט געווארען, האט די מלחמה ארויסגערופען א צופולס פון קרעפטען אין די רייהען פון די אידישע ארבייטע־דע עלעמענטען. אזוי האבען די שטעדט לעך ארום קיעוו, בערדיטשעוו, יעקאטע־רינעסלאוו און אדעס און מיט א יאהר צוריק אויף ארום מינסק זעהר פיעל גע־ארבייט פאר דער רוסישער ארמעע, און צו דער ארבייט זיינען צוגעצויגען גע־וואָרען אויך אזוינע עלעמענטען, וועלכע האבען קיינמאל ניט געלעבט פון פיזי־שער ארבייט אייניגע אידישע שטעדט לעך־האבען זיך פערוואנדעלט אין ווערק־שטאטען, אין וועלכע כמעט דער גאנצער אידישער פרויען עלעמענט פון שטעד־טעל האט געארבייט.

דאס האט זעהר א גרויסע בעדייטונג פון שטאנדפונקט פון ארבייטס ערצי־הונג, ווייל די מלחמה האט דא ארויסגע־רופען די איבערקעהרענייש און די מחות פון די טעכטער פון אידישע פערמיט־לער און אזוי "לערנגעהער־", פאר וועלכע בין איצט אין געוועהנליך נויטיג געווען די רייזע איבער'ן ים

מיר וועלען אבער בעטראכטען די מעהר ערנסטע ערשיינונגען וואס זיינען ארויסגערופען געווארען פון דער קריעגס קאטאסטראפע.

מיר וועלען זיך פריהער אפשטעלען אויף די פונקטען, וואס זיינען דירעקט בעריהרט געווארען פון די מלחמה פא־סירונגען. מעהר פון אלע האבען געלי־טען די קלענערע פונקטען, דאס האט גע־טראפען אי אין פוילען, אי אין ליטא און אויף אין וואלין. פערקעהרט די גרויסע שטעדט זיינען כמעט אלע גאנץ פערבליבען, חוץ די מיט די פעסטונגען. און כאראקטעריסטיש די בעפעלקערונג פון אט די שטעדט — וואַרשא, לובלין, מינסק דווינסק און אנד — איז שטארק געוואקסען, און געוואקסען ניט נאר אויפ'ן חשבון פון די פליכטלינגע, וואס זיינען אויסגעהאלטען געווארען פון די הילפס־קאמיטעטען. אט די שטעדט האבען זיך אריינגעצויגען זעהר פיעלע זעלבסטשטענדיגע. זעהר פיעלע עלעמענטען פון דער רואינירטער פראווינץ און טא־קע אט די פראווינץ, בעזונדער פון ליטא און פוילען, איז זעהר ריעך מיט די צוויי פעלהאפטע סאציאלע עלעמענטען, וועל־כע זיינען אומשטאנד ווי ס'ניט איז צו עזקזיסטירען נאר אין זייער טראדיציאנע לע עקאנאמישע אומשטענדען. אבער אט די אומשטענדען אויב זיי זיינען איינ־מאל אומגעענדערט געווארען, קענען זיי זיך שוין צוריק ניט איינשטעלען. און די קאנסערוואטיווסטע סאציאלע עלעמענ־טען פון דער אידישער פראווינץ, וועלכע האבען זיך עקשנות'דיג געשטעלט גע־גען דעם פראצעס פון לאבארזיאציע, זיינען מיט אמאל ארויסגעווארפען געווא־רען אויף די גאסען פון די שטעדט, וועל־כע האבען שוין פון צעהנדליגע יאהר איינגעשלונגען די פעהיגסטע און מעהר ארבייטסזאמע עלעמענטען פון זייער מיי־טע.

בעזונדער בולט האט זיך עס געוויזען אין וואַרשא, דעם צענטער פון אידישער אינדוסטרי. מען האט נעדארפט צוזעהען מיט וואס פאר א פיבערישער ענערגיע די פוילייש־אידישע פראווינץ, וועלכע האט ביז איצט צוגעשטעלט 'הענט' פאר דער וואקסענדער קלענערער און מיי־טעלער וואַרשאווער אינדוסטרי. האט זיך איצט גענומען צופאסען צו די נייע אומ־שטענדען. חינדערטע און טויזענדע מעק־לערס אנענטען, קלייטיקלעך און פאר־שטעהער פון אזוינע פראפעסיאנען, פאר־וועלכע עס איז קיין נאמען ניטא אין דער עקאנאמישער שפראך פון אייראפא האבען זיך א וואַרף געטהאן אין די פאב־ריקען און ווערקשטאטען צופאסענדיג זיך צום ארבייטער לעבען. און אן אנדער ארטיקעל איז מיר אויסגעקומען אפצו־שטעלען זיך אויף אט די פערוואנדלונגען אויף וועל זיי דערום איצט ניט בעשריי־בען אויך וועל נאר זאגען, אז פאר מיר איז קיין צווייפעל, אז אפילו אויב די פראווינץ וועט זיך צוריק אויפבויען וועט א גרויסער טהייל פון איהר בעפעלקע־רונג פערבלייבען אין די גרויסע שטעדט. און איבערבלייבען וועט ניט נאר דער מעהר שואכער סאציאלער עלעמענט. וועלכער האט זיך ביז איצט נאר אויף נסים געהאלטען, נאר פון די שטארקערע און פעסטערע עלעמענטען, וועט זיך אויך אפשפאלטען די מעהר רייכע און אונטער

* איבערזעצט פון „יעווריסקאיא ניע דיעליא.

נעהמונגספעהיגע וועלכע וועלען זיך ניט וועלען צוריקקעהרען אין דער פראווינץ, נאכדעם ווי זיי האבען פערזוכט דעם טעם פון דער גרויסער שטאדט, מיט איהר ברייטען פעלד פאר אונטערנעהמונגען. דער חורבן פון דער פראווינץ, וועלכער האט נאך ביז'ן קריעג אנגענומען א גאנץ שרעקליכען כאראקטער, ווערט נאך פער שטארקט פון דער מלחמה, און עס וועל־רען פערלארען אלע האפנונגען אז דאס עקאנאמישע און קולטורעלע לעבען פון דעם אידישען קליין שטעדטעל זאל צוריק אויפגעבויט ווערען.

דער אויספיהר אין קלאהר: אט די אלע מאסען וועלכע זיינען געצוואונגען אויף א לאנגער צייט צו פערבלייבען אין די גרויסע שטעדט, נעהען איבער און ווע לען איבערגעהען צו א ר ב י ט. די קאנ צענטרירונג און דיפערינצירונג פון אט די מאסען האבען זיך פערשטארקט פאר דער צייט פון קריעג און וועלען זיך נאך מעהר פערשטארקען.

מיר וועלען איצט איבערגעהען צו די אידישע מאסען וועלכע זיינען ווייט פער וואַרפען געווארען פון זייערע אלטע און איינגעזעסענע היימען. די מאסען דארף כען טהיילען אויף צוויי קאטעגאריעס: די, וועלכע זיינען פערוואַרפען געווארען אין די גובערניעס פונ'ם אלטען תחום' און פון דער נייער תחום.

נאר איין דריטעל פון די מאסען איז פערשיקט געווארען אין די צענטראלע רו־סישע גובערניעס די איבערגיע צוויי דרי טעל געפינען זיך איצדער אלטער טשער טאַ. מיר וועלען נאך אויך צוגעבען אז מעהר שטארקערע פערשפיזיש און מאטעריעל זיינען פערבליבען אין דער אלטער טשערטע, ווייל אין דער צייט פון די גירושים פלעגט דאך די מעהר־איינ־געארדטע עלעמענטען איינגעבען אויס־צומיידען די טייערע רייזע אין די קאלטע פראכט וואגאנען. דער צענטראל פון דער עקאנאמישער טהעטיגקייט וועט דערום מוזען פערבלייבען אויף אזא אופן אין דרום־מערב רוסלאנד.

ווי זשע קומט פאר דער פראצעס פון דעם עקאנאמישען צופאסען זיך אין דער אלטער טשערטא?

אפילו ביי אן אויבערפלעכליכען בליק אויף די פליכטלינגע און יעקאטעריינאס־לאוו אדעס בערדיטשעוו יעליסאוועט־גראד און אנדערע שטעדט קען מען איינ־שטעלען פאלגענדע פראפארציע פון די עלעמענטען: פון 100 איינגעארדענטע פליכטלינגע זיינען געווארען ליך 60 בעלי־מלאכות וואס האבען געפונען ארבייט אין זייער פאך, 35 זיינען ארבייטער וואס זיינען פריהער געווען מלמדים, ישיבה־בחורים מעקלערס, קרעמער צייג־טעכניקער בעלי־עגלות בעלי מלאכות און אזוי לופט־מענשען און נאר 5 פון די 100 האבען זיך איינגעארדענט ביי מסחר און פערמיטלערען. געוועהנליך, קען מען ניט נאראנטירען פאר דער פינקטליכקייט פון די ציפערען, זיי זיי נען אבער זעהר נאהענט צו דער וואיר־ליכקייט.

אמת, דא רעדט זיך וועגען דעם ערש־טען פעריאד פונ'ם בעזעצען זיך פון די פליכטלינגע; מיט דער צייט דארף זיך דער נאהענטער צוקונפט די מעהר געווס־טע און מעהר ארבייטס און אונטערנעה־מונגס פעהיגע עלעמענטען פון די קלענע רע פונקטען וואו זיי זיינען פערוואַרפען געווארען אין דעם ערשטען מאמענט. שוין איצט קען מען בעמערקען. אז אין די גרעסערע צענטרען זיינען אנגעקומען די מעהר ארבייטספעהיגע און יונגע עלע־מענטען.

און אויך דא אין דער "נייער טשער־טא" לאזט זיך בעמערקען די ערשיינונג וועלכע מיר האבען פריהער אנגעוויזען אין דער "אלטער טשערטא", נעמליך: ברי־טע מאסען פון פערמיטלע, קרעמער האלב־ אינטעליגענטען און אזוי "לופט־מענשען" ווערען אריינגעצויגען אין דעם פראצעס פון "לאבארזיאציע א דאנק דעם וואס ארבייטס־הענד פאדערען זיך, און וואס די נויט אין אזוי שטארק.

און דערום איז קלאהר, אז עס האבען א טעות די יעניגע אונזערע כלל־ פערזאר גער, וואס חלומען וועגען דעם, אז די אידען וועלען זיך צושפרייטען אין טויי זענדער פונקטען פון צענטראל רוסלאנד און אז להיפוך, די אידישע מאסען וועל־לען זיך דא קאנצענטרירען אין אייניגע פונקטען, שאפענדיג בעדייטענדע נאציע אלע קאלאניעס און דערום איז פער־ארטהייל צו מיסערפאלג יעדע עקאנא־מישע פאלטיק, וואס איז געריכטעט גע־גען דער סטיכישער צענטראליזאציע.

אינזער אסימילאציאנס־אידעאלאגיע בענענעמט זיך דא מיט שארפע ווידער־שפרוכען. איבער ריין אויסערליכע מאטיווען אין איהר די "לאבארזיאציע" פון די אידישע מאסען סימפאטיש, אבער די ברייטע "לאבארזיאציע" מוז בעגלייט ווערען פון קאנצענטראציע, וואס פיהרט ווי יודע, צו נאציאנאליזאציע פאר וועל־כער אונזערע אסימילאטארען האבען שטארק מורא און דערפאר קומט מען ארויס מיט דער פראפאגאנדע וועגען מסחור און פערמיטלערשאפט, וואס דארף פיהרען צו צושפרייטונג און דעזיינגאני־זירונג.

מיר וועלען זיך דערום עטוואס אפשטע־לען אויף די אידישע האנדעלס פרעספעק טיוון אין צענטראל רוסלאנד.

פריהער פאר אלעס וועלען מיר אנווייזען, אז די אידישע סוחרים וועלען זיך דא בעגעגענען מיט אן אלטען און רייפען און זעהר ערפאהרענעם האנדעלס קלאס. די גרויס־רוסישע סוחרים קאנקורירען מיט ערפאלג געגען די אידען אפילו אין דער "טשערטא". גרויס־רוסלאנד שייידעט זיך אפ אין דעם הינזיכט פון פוילען, ליטא און קליין־רוסלאנד, וואו די אידען זיינען הונדערטע יאהרען געווען דער איינציגער האנדעלס־קלאס.

אמת די אידישע סוחרים האבען א מעלה, וואס זיי בענוגענען זיך מיט וועניג.

אבער דאס בענוגענען זיך איז פון צוויי מינים. דער זיך שנעל קעהרענדער גרויסער קאפיטאל בענוגענט זיך מיט קליינעם רוח, דאס איז דער שטיינער פונ'ם אייראפעאישען קאפיטאל, און אויף וויפיעל די אידישע קאפיטאליסטען וועל־לען זיך בענעמען מיט דעם שטיינער וועל־לען זיי געוויס זיין ערפאלגרייך; אבער אויך דאס בענוגענען זיך מיט וועניג איז פון דעם עכט־אידישען שטיינער, ד. ה. צוליעב די קליינע פאדערונגען, ווי עס איז דער פאל מיט דער אונגעהויער גרוי־סער צאהל קרעפלעך אין דער "טשערטא" וועט דער מין אין דער 'נייער טשערטא' קיין באדען ניט האבען אלענפאלס האט קיין זינען ניט מיטצוהעלפען דער ענט־וויקלונג פון אזא מין האנדעל.

און אויב מיר וועלען נאך געדענקען אז

1.

אלץ איז מיר דא פרעמד. פון דער בולקע וואס איך שלינג ארונטער פריה־מארגענס ביים גלאז טהיי, ביז צו דער קאלדרע, מיט וועלכער איך דעק צו ביי נאכט מיין לייב, — אלץ איז מיר דא פרעמד. אין דעם לעבעדיגען גלאנץ פון זייטיגע אויגען און אין דעם וואסערטיגען גלייכגילטיגען בליק דערזעה איך קיינמאל נשט אזוינס, וואס זאל מיר דערמאהנען אן די מיינינע, אן די וואס וואלגערען איצט ארום פון שטאדט צו שטאדט, פון וואוינונג צו וואוינונג.

די נאס איז פול מיט מענשען — קופעסען זיי שפאצירען ארום די בחורים מיט די הארמאניקעס. די גאנצע שטאדט ווערט פערהיילט פון די אומעטיגע יונג־וואיילערישע "טשאפטשיקעס" (אזא מין גראס־שטראס), וואס רייסען זיך ארויס פון תמ'עוואטע שרייענדיגע מייליער, ווי א מין טרויעריג בילען אקעגען דער לבנה. אינגלאך און נקבות שארען זיך ביים זייט פון די בחורים, איטליכע מיט א טיכעל אויפ'ן קאפ, וואס איז פון הינטען פער־בונדען אין א קנופ.

איך קוק זיך נעניי איין אין די פנים'ער אין קאן נישט געפינען אין זיי קיין איינציגער אויסדרוק, וואס זאל מיר דערמאהנען אן א בעקאנטען אינווי־נינסטען לעבען.

וואו בין איך דא צי וואוין איך ביטש צווישען גלילים?

פון מזרח־זייט רוקען זיך אן די שאטענס די שלעכט־בעלוכטענע גאס ווערט טינקעלער אין בערזינקט ביסלאס ווייז אין א טיעפער פינסטעריש. עס הערשט די פינסטעריש, הוישעט אין ברומט און שלאגט. לעפישען סוליעטען שווימען אדוים אין אראב, א קעלבענער געלעבטער פעראייניגט געשוואלענע שא־טענס אין ווייענווייז הערסטו א פער־שטיקטע וויינ־ציטערדיגע שטים: בא־נעטשקא.. מאנעטשקא..

און נעהענדיג אזוי דורך דער פינס־טערער גאס, דערמאהנט איך זיך מיט אמאל אן די מעשה וועגען יונה חבניא וועמען האט אמאל געשטראפט מיט א נאכט־לענגער אין בייך פון א וואל פיש. מיט א שווער געמיט פערבראכט איך מיך אין מיין דארפיש קווארטירעל און בין דער קליינער פלאם פון א נאפט־לעמפעל פרוב איך בעקלערען די איינדריטע פון פערבראכטען טאג.

די גרעסטע צאהל פליכטלינגע האט פער לארען זייערע קליינע קאפיטאלען, מיט וועלכע זיי האבען געפיהרט זייערע גע־שעפטען אין די איינגעזעסענע ערטער, אין אן אלגעמיין דארף פעל צייט צוגענהמען איידער מען שטודירט א נייעס מארק, און אז דער ווידערשטאנד פון די ארטיגע פון־מיישע פאליטיק, וואס איז געריכטעט גע־גען דער סטיכישער צענטראליזאציע.

אינזער אסימילאציאנס־אידעאלאגיע בענענעמט זיך דא מיט שארפע ווידער־שפרוכען. איבער ריין אויסערליכע מאטיווען אין איהר די "לאבארזיאציע" פון די אידישע מאסען סימפאטיש, אבער די ברייטע "לאבארזיאציע" מוז בעגלייט ווערען פון קאנצענטראציע, וואס פיהרט ווי יודע, צו נאציאנאליזאציע פאר וועל־כער אונזערע אסימילאטארען האבען שטארק מורא און דערפאר קומט מען ארויס מיט דער פראפאגאנדע וועגען מסחור און פערמיטלערשאפט, וואס דארף פיהרען צו צושפרייטונג און דעזיינגאני־זירונג.

מיר וועלען זיך דערום עטוואס אפשטע־לען אויף די אידישע האנדעלס פרעספעק טיוון אין צענטראל רוסלאנד.

פריהער פאר אלעס וועלען מיר אנווייזען, אז די אידישע סוחרים וועלען זיך דא בעגעגענען מיט אן אלטען און רייפען און זעהר ערפאהרענעם האנדעלס קלאס. די גרויס־רוסישע סוחרים קאנקורירען מיט ערפאלג געגען די אידען אפילו אין דער "טשערטא". גרויס־רוסלאנד שייידעט זיך אפ אין דעם הינזיכט פון פוילען, ליטא און קליין־רוסלאנד, וואו די אידען זיינען הונדערטע יאהרען געווען דער איינציגער האנדעלס־קלאס.

אמת די אידישע סוחרים האבען א מעלה, וואס זיי בענוגענען זיך מיט וועניג.

אבער דאס בענוגענען זיך איז פון צוויי מינים. דער זיך שנעל קעהרענדער גרויסער קאפיטאל בענוגענט זיך מיט קליינעם רוח, דאס איז דער שטיינער פונ'ם אייראפעאישען קאפיטאל, און אויף וויפיעל די אידישע קאפיטאליסטען וועל־לען זיך בענעמען מיט דעם שטיינער וועל־לען זיי געוויס זיין ערפאלגרייך; אבער אויך דאס בענוגענען זיך מיט וועניג איז פון דעם עכט־אידישען שטיינער, ד. ה. צוליעב די קליינע פאדערונגען, ווי עס איז דער פאל מיט דער אונגעהויער גרוי־סער צאהל קרעפלעך אין דער "טשערטא" וועט דער מין אין דער 'נייער טשערטא' קיין באדען ניט האבען אלענפאלס האט קיין זינען ניט מיטצוהעלפען דער ענט־וויקלונג פון אזא מין האנדעל.

און אויב מיר וועלען נאך געדענקען אז

2.

די ערשטע פארטיע אידישע "בע־ושעצעס" זענען געקומען: א אידישע סאָלדאטקע מיט א הייפעל קינדערלאך מיט די פינגערלעך אין די נעזלעך און מיט די הענטעלעך ביי דער מאמעס פארטוך. דערהערענדיג א אידיש וואָרט צווישען די לייט מיט די קאָקאָרדעס, האָבען זיי מיך ארומגערינגעלט פון אלע זייטען און פערשאָטען מיט ניין־מאָס הייד. וואס איז דאס פאר שטאָדט? צי גיט מען דאָ א פאיאָק? צי איז דאָ פארהאן א גאָרער־סקאיא אויפראוואָ, וואו מ'צאָהלט אויס דעם פאיאָק פאר די סאָלדאטסקע פאמי־ליעס? צי בעקומט מען דא בשר פלייש? און צי וועלען דיאידען וואוינען צוזאמען מיט די גוים?

צווישען די אינגערע און עלטערע סאָלדאטקעס שארען זיך ארום א'אלטער איד א באבעניו מיט צוקניישטען פאר מעטען פנים'ל, א יונגער בחור'ל, וואס קאן א שטיקעל מלאכה און וואס וואָרט מיט א ציטערדיג געמיטה אויפ'ן קומענ־דיגען נאבאר. האלטענדיג אין איין רע־דען, פערגעסען נישט די אנגעלאפענע פינדעפטווענען אויסצוראטען דעם וואגען פון גאנצען סקראב זייערען. צווישען קישענס, פערענעס און קאָלדרעס שטאר־צעט ארויס א צוראבען בענקעל אזא מ'שיטען זיך די בלעטער פון אלטע אבגע־ריסענע סדורים, מחזורים און חומשים — ארום דער פארטיע אנגעלאפענע איז פוליצלונג אויסגעוואָקסען א באריקאדע פון אנ'ארים בעלהב'תשקיים, וואו יעדער טשיאָק אין טייער און וואו אלץ איז אזוי ארים, אז עס איז קיין חלום ניטשט, וואס הו שלעפטס מיט זיך פון שניפשאָק קיין קאָמטראָמא: צי א צוריסענע קאָלדרע, א ציבראבענעם פאָלטישאָק, א פער־ראָסטען טשוואָק, אדער א צוריסענעם סדור אָהן א טאָוועל אין אָהן א פאָדער־בלאט.

איך שטעה נעבען דעם באָנדעל זעמדלעך, וואס א בייזער ווינט האט זיי אויינצוגיוויי אָנגעטרוכען, אין ערגיץ א העק אין פיהל זיך אבהענדיג צווישען זיי ווי דער ארימסטער צווישען די ארימסטע. און ווען פון מיין הארצען האבען זיך גע־ריסען צו זיי ווערטער פון טרוסט, האָב איך געפיהלט, אז דאס טרייסט איך מעהר זיך, ווי זיי. "ברידער און שוועסטער" — האָב איך זיי געפרוכט בערוהיגען, — "זייט וויסען, אז איהר זענט נעקומען אין אָרט, וואו עס שלאָפט א פערטשוּ־טער רוּיע. ווער עס האָט נור הענד, ביי וועמען עס איז נאך ניטאבגעגעס טארבען דער רצון צו ארבייטען, וועט דאָ געפינען גענוג מיטלען און וועגען זיך ווידער צו שטעלען אויף די פיס. פערגעסט אבער נישט, אז אין דעם פערשלאָפענעם מקום האָט מען נישט ליעב דעם קאָך און דעם ברען פון אינזער ליטווישען לעבען, וואו די מ'ראָ'רוגע האָט געמאכט פון אייך קאָנקורענץ האָט געמאכט פון אייך צירודערטע, אָנגעוועהטאָגטע ברוּאים, ביי וועמען עס פערמאכט זיך נישט דאָס מויל אויף א רגע און פיי וועי־

(פארזעצונג אויף פויזדש 5)

טאראנטא גראפאנאלא קאמפאני

61 קווין סטריט וועסט (געגענאיבער טעלאלי סטריט)

דער אייניציגער סטאר וואס אין גראמאד פלאאר אין שטאדט, קויפט שטיגען צו קלעטערען און קויפט עלעוויטארס.

אונזערע פרייזען פון מאשינען זייגען פון $20 ביז $250.00

רעקארדס פון 85 סענט (צוויי לייעהר).

טאראנטא גראפאנאלא קא.

61 קווין סטריט וועסט (געגענאיבער טעלאלי סטריט)

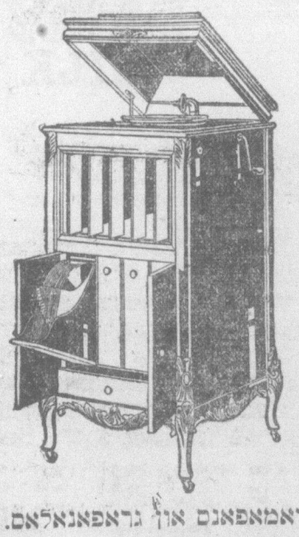

מיר ווייסען אויסמערקזאם צו מאכען דעם אידישען פובליקום פון טאראנטא און אומגעגענד דאס מיר האלטען א גרויסען אסארטמענט פון אלערהאנד —

אידישע רעקארדס

— ווי: —

פאלקס־לעדער, תפלות און הייליגע געזאנגען

— פון —

קאנטאר סיראטא

און אנדערע

ווי אויך רוסישע און פוילישע רעקארדס.

מיר פערקויפען די בעסטע גראמאפאנס און גראפאנאלאס.

קומט זעהען אונזערע מאשינען אין הערען אונזערע רעקארדס, איהר זייט ניט פערפליכטעט צו קויפען.

אויף אבצאהלונג — אויב איהר ווילט. קיין אינטערעסט

טעלעפאן ארדערס — ווערען פונקטליך אטטענדעט

קומט אין אונזער פלאץ, מיר ווינשען אייער בעקאנטשאפט.

—מיר רעדען אידיש —

THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., Ltd. —

251-253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913